

УКРАЇНСЬКА КНИГА

1976

UKRAINSKA KNYHA

UKRAINIAN BIBLIOGRAPHIC QUARTERLY

4
1976
6th YEAR

THE UKRAINIAN BOOK
DAS UKRAINISCHE BUCH
LE LIVRE UKRAINIEN

Editor: Bohdan Romanenchuk
Associate Editors:
Vasyl Lew, Mykola Kravchuk

З М І С Т :

М. Кравчук. Українська преса Волині, Холмщини, Підляшшя та Полісся	81
П. Зленко. Бібліотека Теофана Прокоповича	85
Огляди й рецензії:	
В. Мороз. Есеї, листи й документи — А. Бойцун	91
Хроніка таборових буднів — Н. Іщук	92
О. Стефанович. Зібрані твори — В. Гаврилюк	94
<i>Sonata pathetique</i> — Оксана Керч	95
<i>Modern Slavic Literatures</i> — Б. Романенчук	97
В. Чапленко. Етимологічний словник української мови	99
Р. Савицький, мол. Бібліографія писань Миколи Голубця	101
Надіслані книжки	на 3-ій ст. обкладинки

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЗЛОЖИЛИ ВШ. ПП.:

М. Белендук — \$2.00 + 5.00, п-ні Х. Блаженко — 4.00 + 4.00 + 1.00 + 5.00;
Гр. Домашовець — 2.00; Р. Дrajншовський — 2.00; д-р О. Котик-Степанович — 2.50; В. Китастих — 3.00; В. Пакула — 1.00; д-р М. Перейма — 5.00;
д-р А. Турчин — 1.00; Л. Филиппів — 1.00.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРО ДЯКУЄМО.

Publisher: UK KYIV PUBLISHING

4800 N. 12th Street

Philadelphia, Pa. 19141

USA

Квартальник бібліографії й книгознавства
Т-ва українських книголюбів, Т-ва українських
бібліотекарів і Бібліографічної комісії НТШ

Микола Кравчук

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ВОЛИНИ, ХОЛМЩИНИ, ПІДЛЯШСЯ ТА ПОЛІССЯ

Українська преса на теренах наших північно-західних, а також східних теренів Волині з'явилася дуже пізно. На це вплинуло багато чинників, головним було політичне положення цих теренів. Царська Москва всіма силами старалася недопустити до національно-культурного відродження цих теренів. Щойно революція в 1905 р. принесла деякі полегші, хоч і не на довго. Першими пробудилися до національного життя Підляшся й Холмщина, постали перші „Просвіти”, а саме — в Седльцях, Грубешеві та в селі Кобилянках Надбужних Більського повіту.

Про це пише Євген Ю. Перфецький¹: „Коли в 1905-6 роки на деякий час, здавалося, зникли ті тяжкі кайдани, в яких була закута Україна, так і на Холмщині почалася жива робота відродження краю. Деякі інтелігенти, холмщаки, почали з'їздитися на наради й обговорювати питання про те, як поставити українську організацію на Холмщині і яких засобів вживати для розповсюдження української ідеї серед людности. В результаті того почали виникати українські товариства „Просвіта”. Так, в кінці 1906 року, зложено т-во „Просвіта” в Седлеці, з початком 1907 р. виникло т-во „Просвіта” в Грубешеві, з початком 1908 року заснувалося „Просвітно-економічне товариство імени Шевченка” в селі Кобилянках Надбужних Більського повіту.”

Завданням цих товариств було популяризувати українську книжку, притягати членів, влаштовувати відчити, засновувати різні гуртки тощо. Співацькі гуртки існували в селі Кобилянках і місті Терасполі, театральні гуртки в селі Ігнути, Костянтинівського повіту, Полосках Більського повіту, Седльцях

1) „Діло” ч. 69, 1912.

та інших. Гуртки роз'їжджали по селах і давали українські вистави й концерти.

Як подає Е. Ю. Перфецький, „Була організована також дуже гарна співоча група з селян відомим холмським композитором Д. Вітушинським, котрий в свій час поставив собі метою познайомити наші міста на Холмщині та міста поза межами Холмщини з холмською народньою піснею зокрема й українською піснею взагалі і давав концерти.”²

Праця „Просвіти” знайшла щирий відгук серед народних учителів, духовенства, а зокрема серед селянства, що масово вступало в члени. В селі Кобилянках засновано споживчу і кредитову кооперативи, які обслуговували й сусідні села: Малашевичі Великі, Малашевичі Малі, Пом'ятичі та інші.

На Хуторі Тришин над Бугом жив український письменник Олекса Стороженко, якого твори були широко відомі на цих теренах. Вони продавалися на ярмарках і таким способом знаходили дорогу до українських селян.

Відчувалася потреба місцевої української газети. Перше число часопису „Буг”, за редакцією О. Сполітака і К. Лоського, вийшло 1907 р. в Грубешеві, але весь наклад забрала московська поліція з друкарні Ерміза в Холмі.

Не маючи можливості видавати українську газету рідною мовою, гурт українців у Бересті почав видавати газету „Западный Буг” московською мовою і ставив собі завдання інформувати московський загаль про холмську справу та життя українців Холмщини. На жаль, газета існувала лише чотири місяці і впала з браку фондів.

До відродження Холмщини й Підляшшя багато прислужилися: О. Сполітак, о. Юліян Перфецький, Олександр Карпинський, К. Лоський. По приході єпископа Евлогія, відомого русифікатора, що зразу ніби прихильно ставився до відродження Холмщини й Підляшшя, почалися утиски, терор, позбавлення праці, а то й тюрми і заслання. Так через жорстоку московську політику припинилося відродження Холмщини й Підляшшя.

Певну культурну роботу для нашого відродження проробила газета „Братская Бесѣда”, що була органом заснованого в 1907 році товариства „Народно-Просветительное Общество Холмской Русі”, її головним редактором був учитель Холмської семінарії Михайло Кобрин. Газета виходила московською мовою. Частина матеріялу була друкowana українською мовою, але московським правописом. По-українському надрукована була пісня „Гей не дивуйтесь”, Кулішеві „Чумацькі діти”,

2) „Діло” ч. 70, 1912.

Шевченкова „Катерина”, Вітушинського некролог про Марка Кропивницького. Статті з історії писав якийсь Вік. Вірші й оповідання українською мовою писали В. Островський, Рішота, Тарас Хрін і Васько Ткач (псевд.), що видав дві збірки своїх оповідань.

Волинь також не лишилася позаду й почала організувати своє культурне життя. Зокрема, тут мова про східну частину Волині. Про це знаходимо статтю в „Ділі” п.з. „Згадка на часі”, в якій читаємо³: „... у наших руках є видрукуваний в Житомирі в тодішньому губерніяльному місті статут „Просвіти”. Повна назва: „Статут Українського Тов. „Просвіта” в Житомирі”. Цілий статут в двох мовах — російській та українській. „Волинське Губернське Присутствие” дало дозвіл на заснування „Просвіти” в Житомирі 25 лютого (ст. ст.) 1907 р., втягнуто його до реєстру Товариств 6 березня (ст. ст.) 1907 р. І підписав його вик. обов’язки волинського губернатора віце-губернатор Ренойото-Дубяго.

Мета товариства: 1) Товариство має на меті допомагати розвитку української культури і першим чином освіти українського народу його рідною мовою в Житомирі і в Волинській губернії. 2) Для того товариство має: а) видавати книжки, журнали, часописи і т. п. українською мовою; б) заводити свої бібліотеки, читальні, книгарні і т. п.; в) споряджати публичні лекції, відчити, загально-просвітні курси, спектаклі, літературно-музичні вечори, концерти, вистави і т. п.; г) заводити стипендії, школи, захисти та приюти для дітей і дорослих і т. п. інші просвітні і добродійні заклади; д) оповіщати конкурси і премії за найкращі твори письменства та умілости.”

Переглядаючи статут, бачимо, що „Просвіта” плянувала видавничу діяльність і, якщо немає даних про видавання українського часопису в Житомирі, то, мабуть, в тяжких цензурних умовах не було можливості видавати. Можливо, що й виходила якась газета, але ніхто не зареєстрував її в пресі. В 1911 році в часописі „Неділя” (додаток до „Діла”) знаходимо таку нотатку: „Новий український тижневик виходитиме в Житомирі п. н. „Струмок”. Новий часопис призначається для інтелігентних читачів”. Не маємо даних чи цей часопис виходив чи ні.

I. Українська преса в добі визвольних змагань

Революція 1917 року була сильним поштовхом до культурно-національної та видавничої діяльності українців Волині, Холмщини й Підляшшя. Відродження преси почалося на

3) „Діло” ч. 221, 1935.

Підляшші в 1917 р., що в той час було окуповане німецькими військами. Німці поставилися прихильно до видавання українського часопису, і заходом СВУ у Відні почала виходити тижнева газета в Білій Підляській, „Рідне Слово”, якої редактором був М. Соловейчук. Газета почала виходити 23 червня 1917 р., а перестала виходити на початку лютого 1919 р. з причини окупації Берестя поляками. Газету видавала „Українська повітова рада” в Білій Підляській до 2-го грудня 1918 р., потім у Бересті. Газета була спершу призначена для полонених українців, б. вояків російської армії, а згодом для населення Підляшшя.

Другим часописом був тижневик „Мир”, що виходив теж у Бересті. Газета була призначена для українців римо-католиків. „Мир” ставив собі завданням боротьбу за повернення спольщених українців, т. зв. „калакутів”, до українства і виходив у 1918-1919 рр. великою чвіркою по 4 сторінки. Редактором газети був Іван Кіт.

Крім двох згаданих, виходив ще в Бересті в 1918 році „Вістник Холмського Губерніяльного Староства”, що його редагував П. Базилевич. На Волині виходили в часі української державности в 1919 р. дві газети, „Вільна Україна”, безпартійна демократична газета, та „Надія України”, обидві в Рівному. В 1918-1919 рр. в Острозі виходила двічі на тиждень „Острожська Народня Газета”. В Здолбунові виходив щоденник „Дзвін”, що був органом Інформаційного бюро Армії УНР.

Рухомість фронтів, брак паперу та окупація цих земель то большевиками, то поляками не давали багато можливостей розвинути видавничу працю.

II. Під польською окупацією

Інформаційні та політичні газети

Польська військова окупація Волині та північно-українських земель не давала можливостей розвинути пресову й видавничу роботу. Щойно польські пляни походу на Схід проти большевиків дали можливість почати видавничу працю. І так 1 березня 1920 року появилось перше число тижневої газети „Українське Слово” в Рівному. Друкувалося воно в друкарні Гассера і виходило в розмірі фоліо на двох сторінках. Як видавець виступав А. Коршнівський, як редактор — Осип Квас.

В першому числі в передовиці газета подала свою програму, в якій сказано: „Українське Слово” служить порозумінню й зближенню України з Польщею для спільної боротьби. До-

4) „Українське слово”, Рівне, ч. 1, 1920.

роговказами для нас, наші колишні найкращі проводирі українського народу, як напр. Гетьман Сагайдачний, Архієпископ Полоцький Йосафат Кунцевич, гетьм. Іван Виговський, І. Мазепа, пророк українського народу Т. Шевченко, письмен. І. Франко і багато інших” (ч. 1, стор. 1). Даліше читаємо: „Українське Слово” стоїть на сторожі життєвих інтересів усього українського населення, без огляду на національну приналежність тих чи інших шарів його. Знаючи, що Україна лежить на шляху боротьби Схода зі Заходом, Півночі з Півднем і що ця боротьба найдорожче коштує Україні — ми обстоюватимемо справу якнайширшої згоди, як найстислішого порозуміння і спільного ділання українського народу з його західними сусідами аби таким робом театр цієї боротьби відсунути як мога даліше поза межі України” (ч. 1, стор. 1).
д. б.

Петро Зленко

БІБЛІОТЕКА ТЕОФАНА ПРОКОПОВИЧА

Теофан Прокопович вже замолоду відзначався замилюванням до книг і наук, як студент Київської Академії, чи Колегії св. Атанаса в Римі, чи, врешті, як професор у Київській Альма Матер, де займав визначне місце як реформатор, професор філософії, математики і поетики, префект, а врешті — ректор.

Коли в 1715 р. цар викликав Прокоповича до Петербургу, де обіцяв іменувати його єпископом, Прокопович не радо покидав Україну, не радо хотів поривати зв'язки з українськими вченими, українськими культурними інтересами й бібліотеками. Почесть стати єпископом, як то він сам писав своєму приятелю Якову Марковичеві — генеральному подскарбію малоросійському, — „притягує й подобається так, як би його приговорили кинути на потраву диким звірям”...¹⁾), але не можна було не поїхати. Він сподівався, що йому пощастить „відхилити від себе ту честь та скоро повернутися”²⁾), але так не сталося. Т. Прокопович більше України не побачив. Решту свого життя він віддав перебудові Росії за плянами Петра I та поборюванню прихильників старого режиму.

Своєю освітою і знанням Т. Прокопович був напевно вище від будь-кого з російських теологів. Датський мандрівник фон Гавен, що був 1736 р. в Петербурзі, познайомився з Т. Про-

1) Чистович: Теофанъ Прокоповичъ и его время. СПб 1868, ст. 24.

2) Там же, ст. 25.

коповичем за кілька місяців до його смерті і так описував свого нового знайомого: „Ця прегарна людина за своїм знанням не має собі майже нікого рівного, особливо між руськими духовними. Крім історії, богослов'ї та філософії, він має глибокі знання з математики та неописане замилювання в цій науці. Він знає різні європейські мови, з яких розмовляє двома... Він особливо чемний та прихильний до всіх чужинецьких письменників та взагалі до чужинців; з його смертю мусить припинитися багато в найвищому ступені корисних діл"...³⁾. Також інші чужинці, як домініканець Рібер, німецький письменник І. Г. Кінг та інші залишили дуже прихильні оцінки про Т. Прокоповича.

Прокопович, як людина практичного успосіблення, вмів усі свої великі здібності пристосувати до обставин, не забуваючи при тому за постуляти науки й культури. Не легко було йому завжди перемагати в боротьбі з противниками. Одначе він ніколи не заламався. Надто добре був озброєний у знання та могутній волею, щоб не виходити завжди переможцем. Книга, до якої завжди мав найбільші симпатії, була йому найсильнішою зброєю в часі нападу на противників і арсеналом, з якого черпав свою зброю.

Про його бібліотеку спеціальної розвідки ще немає. Про саме число книг у бібліотеці відомості не однакові. Одні їх начислюють 4,000 томів⁴⁾, інші аж 30,000⁵⁾. Здається, перше число ближче правди.

Підтвердження цього можна знайти в словах самого Теофана Прокоповича. 1723 року він писав у своєму листі до Петра I таке: „... Та й бібліотеку порядну збираю. За тисячу шістсот рублів уже книг купив і, коли зможу, ніколи купувати не перестану. Та, заспокоюючи примху свою, прислужуюся, здається, й загальному добру. Нікому ніколи, хоч би крайня біда, бібліотеку продавати не гадаю, а по мені буде там, де Государ повелить"...⁶⁾.

То було за 13 літ до смерті Т. Прокоповича († 1736) та по 8 році перебування на Московщині. Отже тоді в нього мала б уже бути зібрана значна кількість книг. Сума ж означена в листі — 1600 рублів не могла відповідати вартості більше, ніж 1,500—2,000 томів.

Можна рахувати однак, що 1720 р. в Прокоповича було

3) Петръ Морозовъ. Теофанъ Прокоповичъ какъ писатель. СПб. 1880. ст. 392.

4) Иконниковъ. Историографія I, кн. 2, ст. 1088. Словарь исторический. Т. II. СПб. 1827, с. 303.

5) К. В. Харламович. Малороссійское вліяніе на великорос. церковную жизнь. Т. I. Казань 1914, с. 789. — Чистовичъ, с. 626.

6) Чистовичъ, с. 144.

біля 3,000 томів. Він тоді якраз одержав від царя 2,500 книг як подарунок і зараз на 500 рублів замовив книжок у Голляндії, крім того купував їх ще в Нарві, Ревелю та деінде⁷⁾. Сам Прокопович писав 10 травня 1720 р. своєму приятелеві Марковичеві таке:

„Бібліотека в мене, понад сподівання, зібралась дуже значна. Крім кількох, раніше придбаних книг, я придбав минулого літа, рублів за двісті, понад двісті вибраніших книг. Потім я чув, що в псковській оружейній палаті переховуються книги, забрані у Дерпті, і зараз же попросив імператора, щоб він наказав їх віддати мені. Цар наказав, і мені віддали та перевезли сюди до двох з половиною тисяч книг. Однак до цього часу не переслані з Голляндії твори святих отців, на купно яких, ще в ту пору, як ти гостював у нас, ми дали купцеві 500 рублів. Коли прийдуть і вони, наша бібліотека збільшиться до трьох тисяч книг і гарно, коли б ти взяв собі за працю подивитися на неї й покористатися з неї”...⁸⁾.

Дуже сумнівно, щоб ця бібліотека заховалася у своїй повноті навіть за життя її власника. Він радо позичав свої книжки. Посилав їх іноді як прилогу до свого листа на доказ якогось твердження. Щоб доказати справедливість своєї думки про сьомий Вселенський собор, послав він одному із своїх кореспондентів „изданія еллино-латинські на римській й паризькій мові”⁹⁾.

Бібліотека Т. Прокоповича була найліпшою в тодішньому Петербурзі. Так свідчить бодай Рібер, що називає цю бібліотеку ліпшою за царську бібліотеку Троїцького монастиря, а за її багатством першою в Росії¹⁰⁾. Не дивно, що вчені радо користувалися з бібліотеки Т. Прокоповича та для багатьох із них була великою підмогою, як то зазначив Баер у передмові до „Музеум Сінікум” — книзі присвяченій Прокоповичеві¹¹⁾. — Т. Прокопович радо запрошував до себе на обід або вечерю вчених, з якими вів розмови. Радо ділився з ними і своїм знанням.

Про зміст бібліотеки точних даних ще нема. Однак відомо, що в відповіді на донос Маркела Родишвеського, який обвинувачував Теофана Прокоповича в „противностях св. Церкви”, Прокопович між іншим посилається на свою бібліотеку, в якій, мовляв, „е особлива від інших прочих частина всіх церковних учителів, авторів числом більше 600 содержашая,

7) Труды Киевской Духовной Академии, 1865, I. с. 293.

8) Чистовичъ, с. 49.

9) Там же, с. 55.

10) П. Морозовъ, с. 393.

11) П. Морозовъ, с. 376.

на котрі витратив я більше за тисячу рублів”... Та давно вже, по силі, навчаюся й навикаю відати, в чім котрий отець святий пише, щоб в случаюючихся церковних нуждах скоро можна було виписувати свідоцтва” — писав Т. Прокопович.

Можна думати, що бібліотека не обмежувалася лише книжками богословськими. Бодай своєму приятелеві Якову Марковичеві позичав Т. Прокопович книжки різного змісту. „Я послав тобі трактат про оправдання, з козаком шановного батька твого, та ще шість книг: першу — богословіє Якова, короля Англії...; другу — апологію; третю й четверту — математичні: вони досить легкі й багато в них приємного; п'яту — політичну: автор її дуже розважливий, дарма, що ще молодий, він у Ляйпцігу домашнім учителем дітей нашого князя, від котрого я і дістав цю книгу; шоста, нарешті, гадаю, потрібна для вашого господарства, польською мовою, називається Гіппіка або про коні”¹²).

Цього листа писав Т. Прокопович ще в Києві, в той час, коли він часто сходився з Яковом Марковичем та спільно з ним читав Бекона, Декарта, Будея, польських істориків, коли разом перекладали з жидівської мови різні місця з Біблії, складали вірші, а деколи й весело гуляли¹³). Згаданий лист цікавий ще й тим, що свідчить, що Т. Прокопович вже мав свою бібліотеку і в Києві та пізніше на Московщині лише побільшував свої книжні збірки. Взагалі ж із лектури Т. Прокоповича бачимо велике обізнання з літературами Європи в цілому. Прокопович дуже поважав твори Будея, з яким, як і з багатьма вченими Німеччини й Англії, був у переписці. Філософію Вольфа рахував гідною „для починаючих, а не для учених”¹⁴).

Прокопович дуже цікавився протестантською богословською літературою. Це на його раду, між іншим, ієромонах Симон Теодорський переклав з німецької мови та видав у Галле 1735 р. книгу Іоанна Арндта „Про правдиве християнство”, що в Німеччині мала в XVII й XVIII ст. велику популярність і вийшла в сотні видань. Сам Прокопович користувався такими, наприклад, протестантськими письменниками, як: Хемніцій, Гаргар, Мосгайм¹⁵). Розуміється, Прокопович добре знав і класичних авторів старого латино-грецького світу. Радо вживав як прислів'я віршів класичних авторів, особливо Горація¹⁶).

12) Чистович, с. 23.

13) Там само, с. 22.

14) Чистович, с. 626.

15) Ю. Э. Самарин. Сочинения, т. V, с. 154.

16) Морозовъ, с. 138.

Сама літературна творчість Т. Прокоповича, що — крім „ораторських, богословських, нравоучительних” — дала ще й твори політичні, історичні та поетичні, також документують широкі зацікавлення Прокоповича. Ця різнобарвність мала б відбиватися й у його бібліотеці.

Бібліотека Т. Прокоповича находилася правдоподібно в тому його домі, де він найбільше проживав у Петербурзі: на Аптекарському острові при річці Карповці. Там, в гарній місцевості, в домі, що находився в лісі, найрадше перебував Прокопович, що залюбки користувався й цілою фльою з різних човнів, які гойдалися при березі.

Однак книги були і в інших його домах, яких у нього було чотири (3 в Петербурзі та 1 в Москві). Бодай є зовсім ясна згадка Якова Марковича з 30-го березня 1729 р. з Москви, як він „вечером був в архиерея Новгородського й оглядав книги та картини його, з Петербургу щойно привезені”...¹⁷⁾.

По смерті Т. Прокоповича бібліотеку по „имяному указу” віддали в Новгородську семінарію, а рукописи в Академію Наук¹⁸⁾. Але деякі книги дісталися й Олександрівській семінарії, звідки їх передано було до Сиб. духовної академії, а деякі листи заховалися в бібліотеці Києво-софійського собору та в Київській духовній академії¹⁹⁾.

Т. Прокопович був заможний. По його смерті довго не могли впорядкувати його майна, почасти через політичні зміни, що прийшли тоді в Росії. В 1737 р. кабінет-міністер кн. Олекса Черкаський доповідав цариці Анні Іоановні в цих справах та пропонував „платье и всѣ прочіе его вещи персональные и оставшіе за отдачею въ Невскій монастырь излішніе книги и собственные его двory”... продати, а за відсотки з цих грошей утримувати означених у заповіті Прокоповича семінаристів, яким з волею померлого належала підмога. Цариця погодилася та призначила Черкаського за виконавця цього пляну, але чомусь до здійснення його не прийшло. Ще раз у 1740 р. підносилось питання про майно Прокоповича та пропонувалося „книги для обученія школьникомъ въ Невскій семинаріумъ” віддати. Однак й цього не зробили. А 1741 р., з наказу Анни Леопольдовни, що правила Росією в імені сина, майно Теофанове розпродали, а гроші роздали поміж семінаристів на спомин душі покійного. Стався державний переверот і нова цариця Єлисавета Петрівна відмінила всі накази

17) Дневныя записки Малороссійскаго подскарбія генерального Якова Марковича. Москва 1859. Ч. I, с. 313.

18) Словарь историческій, II, с. 303.

19) Иконниковъ. Историографія I, кн. 2, с. 1088.

попередньої влади. Одначе щодо майна Прокоповича, нічого вже не далось зробити, за виключенням одної бібліотеки, щодо якої слідував наказ: „Указали ми оставшія послѣ покойнаго Навгородскаго архієпископа Феофана книги отдать съ подлиннымъ описаніемъ въ Александровскій монастирь, которыя, убравъ, содержатъ въ томъ монастирѣ въ особливыхъ палатахъ, не смѣшивая съ другими монастирскими книгами, и повелѣваемъ нашему Синоду учинить по нашему указу”.

Бібліотеку доручили ієродіакону Епіфанієві, що склав у трьох примірниках опис (реєстр) для бібліотеки Невського монастиря, канцелярії та Синоду. Цей каталог мав 240 сторінок. Коли ж 1742 р. відкрито Духовну семінарію в Новгороді, то цариця, на прохання архієпископа Амвросія, дозволила цю бібліотеку передати семінарії.

В Новгороді бібліотека находилася ще в 1914 р. Що сталося пізніше — не знати. В Академії Наук була менша частина бібліотеки Т. Прокоповича. Можливо, це та її частина, що її забрав по смерті Прокоповича його келейник, Ілля Борисов.

Професор Варшавського університету, П. В. Верховський в 1914 р. оглядав бібліотеку Прокоповича в Новгороді, знайшов її в непорядку, вміщену в вогкому приміщенні, що зовсім не опалювалося та небезпечному з уваги на пожежу, бо в тім самім будинку була кузня²⁰⁾. Жодного бібліотекаря не було; доглядав за бібліотекою професор історії та „обличенія раскола и сектанства”, який мав менше викладів, ніж було приписано. Не було жодної читальні. Частина книг валялася на підлозі в одній купі з архівними матеріялами Семінарії. Проф. Верховський робив тоді огляди та вимагав заховання бібліотеки як великого багатства та культурної цінності.

В своїй публікації проф. Верховський навів 14 особливо цінних рукописів та 30 книг. Але він не дослідив, які з названих книг належали Т. Прокоповичеві, та подає у своєму реєстрі поруч із такими, що без сумніву походять з бібліотеки Прокоповича, і такі, що не могли походити з його бібліотеки, бо видані були вже по його смерті.

Треба також жалувати, що до цього часу не був опублікований каталог бібліотеки Прокоповича, бодай той, що його склав ієродіакон Епіфаній, і з якого можна було скласти більш виразний образ того, які саме цінності нагромадив у своїй бібліотеці Т. Прокопович. („Українська книга” ч. 6/1937/137-141.)

20) П. В. Верховський. Библиотека Новгородской Духовной Семинарии и ее сокровища. „Варшавскія Університетскія Извѣстія”. 1914 — IV.

ОГЛЯДИ Й РЕЦЕНЗІЇ:

ВАЛЕНТИН МОРОЗ. Есеї, листи й документи. В-во „Сучасність”, Мюнхен, 1975. 286 ст.

П'ятнадцяте видання творів Валентина Мороза складається із вступу, в якому поруч світлин автора, його дружини Раїси і сина Валентина, вміщене слово від видавництва й біографія автора та чотирьох розділів: 1) есеї; 2) поезія; 3) листи, заяви, звернення і 4) додатки, які вміщують протести й повідомлення про вироки і голодівку Валентина Мороза та бібліографію його творів.

Головну частину рецензованої збірки творять есеї, що наświetлюють політичне положення України в 60-х роках. У „Репортажі із заповідника Берії” Валентин Мороз змальовує безprawство, яке панує у таборах невольничої праці. Він із глумом підкреслює, що в Мордовському заповіднику „полювання строго заборонене”, але людей там вбивають безкарно кожного дня.

Він доказує, що держава, якою управляє КГБ, запізнена на пів століття у своєму духовому розвитку, бо люди, які могли б вивести її з „грязі жаху й неволі” сидять за ґратами.

КГБ вбиває кожну вільну думку.

Есеї „Мойсей і Датан” — це відповідь Валентина Мороза Євдокії Лось на її статтю в московській „Літературній газеті”, в якій білоруська поетеса атакувала мюнхенську радіо-висильню за її анти-московські авдиції. В цьому есеї Валентин Мороз доказує білоруській поетесі, що вона не вважає свою баьтківщину нацією, а губернією, і якщо білоруські емігранти служать фашистам, як це Євдокія Лось твердила в своїй статті, то так само вона служить Москві, а не своєму народові, тож різниці немає.

Автор дальше доказує, що творити загальнолюдські цінності може лише той, хто вірить у добро, правду й красу своєї нації, яка для кожного народу має власний вимір — „власну грань”, і якою кожний нарід може збагатити людство. Він твердить: „Для чого Білорусія?” — на такі питання відповіді нема. Коли йде про святощі — тоді логіка ні при чому... Нація — найсвятіше. Нація — це синтеза усього духовного, чим володіє людина”.

В есеї „Серед снігів” Валентин Мороз дуже влучно характеризує сталінську добу як епоху девальвації слова і моральних вартостей, яка породила людину нігілізму, „що не вірила ні в що”. Він боліє над заломанням Драча і Дзюби та стверджує, „Протистояти зовнішньому тискові легше. Боротися з тим, хто розкладає з середини — далеко важче” (ст. 89).

Він вказує на те, що „Україна живе завдяки логіці одержимости. „Україна — це квітка-ломикамінь. Українська живучість — це алогізм, ірреальність, парадокс...” (ст. 82). Далі він каже, що „Українське відродження потребує людей нової якості, аристократів духа”, якого, до речі, сам автор є живим прикладом.

У „Хроніці Опору” автор розповідає історію церкви у Космачі та історію іконостасу тієї церкви, яку визичили для фільмування „Тіні забутих предків”, а потім украли.

Космач, зідно з твердженням Валентина Мороза — це „бастион українського Опору”, і гуди треба їхати, щоб пізнати себе і відповісти на питання „Хто єси”? (ст. 133).

Мороз взиває українську советську делегацію в ЮНЕСКО домогатись захисту для українських історичних і мистецьких пам'яток в Україні.

П'ятий есеї „Замість останнього

слова", загально відомий українцям в розсіянні — це заповіт Мороза своїм землякам, заповіт, якого автор вірно придержувався в часі своєї тримісячної голодівки: „... потрібно, щоб хтось показав приклад твердості... Випало мені... Тяжка це місія. Сидіти за ґратами нікому не легко. Але ж не поважати себе ще важче. І тому будемо битись!" І треба признати, що Валентин Мороз битву виграв.

Останній есей, це також заповіт, але рідному синові: „Винесу худу постать тобі на зустріч — тверду і тонку, як гартоване лезо. Ще винесу радість... від того, що я чистий" (ст. 142).

Есеї Валентина Мороза цінні тим, що в них відзеркалене духове і державницьке відродження українського народу, а надусе — відродження національної гордості й готовості до боротьби за свою культуру й національну самобутність. В есеях виявлена духовна міць сучасного нашого національного героя, яка не лише кинула визов і погорду зрусифікованим малоросам, але також пробудила зі сну українську еміграцію.

В розділі поезії вміщений „Перший день" у в'язниці, винятків із збірки „Прелюд" та тюремних поезій.

Поезії Валентина Мороза лаконічні. Винятки з „Прелюд" — це картини української природи, як „Вересень", „Осінні груші" чи „Пожнив'я", або малюнок українського пейзажу в віршах „Україна", „Дримба", „Степ", „Волинські орнаменти" і „Поліські Там-тами". Такі вірші як „Луцьк" чи „Почаїв" відзеркалюють історичні події в Україні. На особливу увагу заслуговує вірш „Вірую", в якому поет з'ясовує свою незламність, віру і духову міць української людини. Форма поезій Валентина Мороза характеристична різкими порівняннями, персоніфікацією та гіперболами: „розтворилася паща

— безголоса ніч" (159), „говорить молитву яснораменний хрест" (158), „У м'язах — мандрів гүл" (150).

Твори Валентина Мороза у цьому виданні є найповнішим виданням з усіх 15-ти видань, що появилися досі, все таки воно не вміщає всіх творів і всіх протестів, а передусім оцінки творчості, яка повинна бути вміщена в такому виданні.

А. Власенко-Бойцун

ХРОНІКА ТАБОРОВИХ БУДНІВ. Бібліотека „Прологу" й „Сучасности", ч. 109. В-во „Сучасність", Мюнхен, 1976, 142 ст.

Самвидавна література з України, що доходить до нас нелегальним шляхом, є виявом національної живучості певних духово-елітарних кіл України, а також поширення української свідомості й відчуття потреби спротиву окупаційному совет-московському режимові серед широких кругів населення. Ця література стала дуже важливим чинником в нашому житті поза межами України тим, що становить духовий зв'язок з батьківщиною, а не з її режимом, офіційним УРСР. Цією літературою цікавиться також молоде покоління і під її впливом формує свій спротив окупантові в формі різних комітетів і товариств, а тим самим поширює правду про стан в поневоленій Україні і витворює в країнах своїх поселень прихильну настанову до української визвольної справи.

Тому появу автентичних друкованих матеріалів читачі зустрічають з великим зацікавленням. Найновішою появою є саме „Хроніка таборових буднів". На зміст книжки складаються писання діяча українського руху спротиву В'ячеслава Чорновола і мистця Бориса Пенсона, політв'язня жидівського роду, а також заява шестидесятисімох політв'язнів до Комісії законодавчих пропозицій Ради союзу

верховної ради СРСР. Документи, подані в книжці, перекладені з оригіналів в російській мові та вже були опубліковані в журналі „Сучасність”. В усіх документах відчувається дружня атмосфера співпраці політв'язнів різних національностей в обличчі спільної смертельної загрози з боку влади Советського союзу, а саме: українців, жидів, литовців, лотишів, естонців і вірмен, а також деяких росіян.

В першій частині — „В. Чорновіл — документи” поданий „Вирок В. Чорновола” з коментарем самого Чорновола. В вирокі з дня 12 квітня 1973 р. його обвинувачують в діяльності „з метою підриву і ослаблення Радянської влади” на основі знайдених при обшукі в його квартирі писань І. Дзюби та деяких віршів Ірини Сенік і Ірини Калинець, Ігоря Калинця, М. Осадчого і інших, а також за створення „Громадського Комітету” захисту Н. Строкатої” й за листи до Влади Советського Союзу в обороні арештованих українців.

Чорновола обвинувачували також в зв'язку з редагуванням підпільного „Українського Вісника”. Нелегітимний закритий суд виніс засуд „на 6 років позбавлення волі у виправно-трудовій колонії суворого режиму з засланням на три роки. Стягнути з Чорновола В. М. судові витрати в сумі 600 крб. в прибуток державі”.

Вирок включає ряд фальсифікованих інсинуацій, які В. Чорновіл розкриває пункт за пунктом в своїм коментарі з досконалим умотивуванням правника. Чорновіл розкриває також умови слідства, що тривало тринадцять місяців і визначалося шантажем, оббріхуванням, залякуванням, пустими обіцянками й провокаціями, що само в собі вже було душевними тортурами, які доводили в'язня до тимчасового паралічу. При цьому всьому Чорновіл не тільки не очорнив когось із засуджених ра-

ди облегшення власної долі, але ще й брав на себе вину інших.

Другий розділ першої частини це „Заява В. Чорновола Военному прокуророві Прикарпатської військової округи”, що в ній автор обвинувачує слідчого Боечка в незаконному веденні слідства і злочинах при тому, недопускальних офіційним советським законодавством.

З дальшої заяви В. Чорновола на адресу головного военного прокурора СРСР виявляється, що Прокуратура Прикарпатської округи не взяла під увагу скарги В. Чорновола і оправдала злочинного слідчого.

Третій підрозділ 1-ї частини, це Лист В. Чорновола до президента Форда, в якому автор виявляє намагання советської влади добитися повного нівелювання індивідуальності і стандартизації мислення під московською партійною батою. Чорновіл апелює до през. Форда взяти до уваги думку політичної опозиції в СРСР, при чому виявляє шкідливість політики детанту для дисидентів в Советському союзі.

Друга частина — „В'язні обвинувачують” — складається з писань двох авторів, В. Чорновола і Б. Пенсона. В першому розділі „Будні Мордовських таборів” автори однозгідно зображують у формі листів до неув'язнених друзів своє життя політв'язнів в страшному нелюдському режимі карних таборів в Мордовії з карцерами й „ШИЗО” (закриті холодні одиночки й голодовий пайок) за будь-яку вигадану провину. Автори виявляють при тому солідарність серед політв'язнів, інформуєючи про довготривалі голодівки в обороні переслідуваних товаришів, зокрема жінок-політв'язнів.

В другому розділі 2-ї частини „ГуЛаг — сьогодні” Б. Пенсон дає найновіші дані про загострені умови ГуЛагу та про розпочаті спро-

би втечі одного українського робітника.

Цей розділ включає також документ зречення В. Чорновола з советського громадянства з докладною мотивацією вчинку, при чому автор наводить таке покарання, як кількогадинне перебування без одєжі і взуття на морозі.

Заклучний розділ книжки „Звернення 67-ох”, це знаменитий правничий документ, що доказує безправ'я системи „поправно-трудо-вих таборів”, які зводяться до садистично-каторжної інституції тоталітарного порядку.

В свідченнях Чорновола і Пенсона наведений ряд прізвищ українських політ'язнів і виявлена їхня мужня поведінка.

Страхіття таборових буднів і поведінка українських політ'язнів та їх співтоваришів нецастя, виявлені в документах „Хроніки”, є не тільки інформативним матеріалом, але й ваговитим виховним чинником в ділянці кристалізації характерів молодих борців майбутнього.

Н. Іщук

Олекса Стефанович. ЗІБРАНІ ТВОРИ. Упорядкував Богдан Бойчук. Вступна стаття Івана Фізера. Вид-во „Євшан-зілля”, Торонто, 1975, 304 ст.

Перед нами тристасторінковий одностомник, збірник поезій поета Олекси Стефановича, що жив, творив і відійшов у вічність майже як анонім, шість років тому, точніше: 23-го грудня 1970 року.

Життєпис поета мало досліджений, бо жив Олекса Стефанович як анахорет і за вдачею був людиною замкненою й недовірливою, взагалі був людиною незвичайно складної природи. Уродженець нашої чарівної Волині, попович, студіював теологію в Житомирській духовній семінарії, а в часі перебування в Чехії був студентом Карлового університету в Празі.

Після закінчення другої світової війни, перебував у таборі Міттенвальді, згодом переїхав до Америки, де працював як звичайний робітник. Якийсь час учителював в українській школі в Буфало, де жив незвичайно скромно, мов аскет; там і помер. Це суха життєписна схема виняткової людини, якою, в дійсності, помимо усіх дивацтв, був Олекса Стефанович. Він належав до групи поетів, яку в нас називають празькою.

З перспективи часу, яка за нами, можна краще оцінити творчість і значення цієї групи оригінальних і талановитих поетів, що мали великий вплив на перетворення характеру української літератури в Галичині, в добу між першою і другою світовими війнами. Те, що особливо виразно визначило цю групу письменників, а зокрема поетів, це — маніфестаційне звучання державницької ідеї в їхній творчості. Цікаво сьогодні відмітити, що ця патріотична тенденція не тільки не послабила сильних індивідуальних особливостей цих письменників, але навпаки, вона творить панівний мотив їхньої винятковості й оригінальності. Серед цієї плеяди поетів найбільше замовчуваний і, ніби й непомітний, був Олекса Стефанович.

Олекса Стефанович скидався на літературного дивака і трохи не манериста на тлі своїх сучасників-поетів, зокрема як інтелігентно-демагогічний, але найрепрезентативніший, неначе б то офіційний, поет „Вісника” — Євген Маланюк, чи сухо дзвінкий Леонід Мосендз, чи модерніст — наш, мабуть, перший сюрреаліст Миронюк, чи чарівно патетична Оксана Лятуринська, чи — вояк і поет Юрій Дараган. Здалося, що Олекса Стефанович не подолає такої видатно оригінальної супрематії талановитих співдрузів. Але сьогодні нам уже ясно, що поезія О. Стефановича незвичайно оригінальна

і що в плеяді пражської групи він теж видатна творча особистість.

О. Стефанович дуже завзято протиставляв впливам з найближчої відстані і, не зважаючи на те, що літературна й ідейна атмосфера української Праги таки позначилися на його творчості. Все ж таки він швидко попав на щасливий концепт, завдяки чому зберіг себе як індивідуальність у поезії.

О. Стефанович вдало й майстерно володіє яконізмом поетикальної фразеології і драматизуванням поетичної експресії. Для прикладу наведемо сонет „Шевченко“:

Позерства — і на зерня, на слідину.
Ти батька і багато Григорів
Тулив у своєму серці — та узрів
І всім еством любови еси — Людину!
Любив калини. Відав янголину —
Нестерпне — ясну й темну. І горів:
Ті вихори, той пристрасти Хорив
До кореня стрясли твою Калину!
О, не комусь, а всім робив добро,
Коли гримів — „порвіте” на Дніпро
І — „будьте люди” сурмив на усюди!
І той пожар, те полум'я і жар —
Огонь мистецтва, — клекоти і руди,
Багрове, обре зарево „Кобзар”.

Це один із зразків техніки характерної для поетичного варстату поета О. Стефановича.

Але поезії О. Стефановича не чужа тонка лірична настроєвість, звичайно, мініатюрного формату, сучільно затоплена в різьбленому краєвидному мотиві. Наприклад:

Хвилюють, ходять, шумлять жита,
Золотисто-жовті, украй налиті,
Над ними неба блакить свята,
Ані хмаринки у тій блакиті.
Співає срібна в душі труба.
Душа квітками, як клумби, квітне,
Хліба і небо, небо й хліба, —
Куди не глянеш, жовто-блакитні...

Звичайно, що в короткій рецензії важко повністю схарактеризувати творчість складнішого письменника, усю його мистецьку лабораторію, і це самозрозуміле.

Поезія О. Стефановича оригінальна мистецтвом літературним і

непересічно драматична та пронизана патетичним патріотизмом.

В цьому виданні поміщені теж дві рецензії О. Стефановича, присвячені: перша творчості зліквідованого в жорстокій повені чеківських масакр українських письменників, поета Олекси Влизька, а друга — особистому другові поета з пражського часу, Олегові Кандибі Ольжичеві, якого замучило Гештапо.

Аналітична „Вступна стаття” І. Фізера проникливо оригінальна, а втім доволі гостро застережлива відносно передмов до, так би мовити, творчо автономних публікацій, в усякому разі не належить до шаблонів і її цікаво читати. Обкладинку виконав мистець Любослав Гүцалюк, що в нашу книжкову графіку вніс своєї оригінальності, явище теж немалозначне. В книжці поміщені три світлини, — два портрети автора і його композиції віньєтка до власної поезії.

Дуже цікаві деталі, що характеризують вдачу цієї незвичайно складної особистості з'ясовує листування упорядника цього видання, поета Богдана Бойчука.

Книжка появилася накладом „Товариства Волинян” у видавництві „Євшан Зілля”, під фірмою „ОУП — Слово” в 1975 році, в Торонті. Таким чином врятовано від запропашення в безодні часу одну з українських літературних цінностей.

В. Гаврилюк

SONATA PATHETIQUE. Translated from Ukrainian by G. & M. Lucky. With introduction by Ralf Lindheim. University of Toronto, 1975. 110 pp.

В серії творів вид-ва „Українська академічна преса” появилася, поруч таких перекладів англійською мовою, як „Невеличка драма” В. Підмогильного, „Чорна Рада” П. Куліша, „Фата Моргана” М. Коцюбинського також „Патетична

Соната" Миколи Куліша. Перекладу довершили проф. Юрій Луцький та його дружина Мойра Луцька з Торонта. Переклад попереджений вступним словом проф. Ралфа Ліндгайма, в якому цей канадець підійшов до знаменитого твору українського драматурга з незвичайним у чужинців знанням справи. Він з'ясував причини кількох редакцій цієї драми, зазначаючи, що вони зумовлені безконечними перерібками в догоду московській цензурі, та що в виданні з 1968 р. додано нове закінчення, що, різко відрізняючись від драми дидактичним стилем, знецінює твір і перемінює його в мелодраму. Не треба додавати, що драма Миколи Куліша написана в неоромантично-символістичному стилі, далекому від соц. реалізму, який був авторові зовсім чужий, аж до насильної смерті.

„Патетична Соната” є оригінальним твором піднесеного двадцятого сторіччя, що різко відрізняється від драматичних творів соц. реалістичного стилю, накиненого всім поневоленням народам в Сов. союзі. Вона є теж твором гострого політичного звучання. Бувши однодумцем і близьким співробітником Миколи Хвильового, Микола Куліш не міг мислити своїх творів інакше як виразників тих ідей, які торкали до живого тодішніх українських патріотів. В. Куліш був одним з тих, про яких кажуть: „коли в народі немає борців, тоді борцями стають поети”.

Святослав Гординський, упорядник видання „Патетичної Сонати” в 1943 році пише: „Треба признати, що Куліш дуже зручно використовував вимоги комуністичної партії щодо боротьби за „новий соціалістичний побут”, повертаючи своє сатиричне вістря найбільше проти „приспосувального малоросіяництва, московського великодержавного шовінізму та тієї рідної обивательщини, що була яло-

вим ґрунтом для посіву національної ідеї, або ж залазила в фантастичні „малахянські утопіі”. Все це дуже добре згоджувалося з його поглядами на національну боротьбу, бо ні-гарячий, ні-холодний тип обивателя був і справді найбільшим гальмом в тій боротьбі”.

І далі пише Гординський: „Слохана Москва, побачивши, що українці використали українізацію зовсім не в тому напрямі, якого бажала комуністична партія, кинулася гальмувати процес відродження нації — гасло, що його Хвильовий (сам член компартії) висунув як передумову для майбутнього соціального ладу в Україні. Проти діалектичного матеріалізму він висунув свою романтику вітаїзму, якої перспективи „роля одного з фельдмаршалів у майбутніх барикадних боях”... В пляні цієї романтики вітаїзму героїня роману „Вальдшнепи” Агдая вимагає героїчної постави до життя. Але коли в Хвильового (бодай у відомій частині знищеного роману) вся боротьба відбувається в царині ідей, то Куліш в конвенції поклав її ширше — виніс її до збройного чину. І тим надав своєму творові великої динаміки”... „Героїня твору, Марина, заповонена „святою ідеєю національного визволення”, знає, що „того лише ідеї переможуть, хто з ними вийде на ешафот і смерті ввічі скаже”... Ці ідеї вона несе консеквентно аж до самого кінця... „Ці українські національні ідеї Куліш зумів втілити в постаті Марини — Чайки з такою нечуваною силою, що скрізь там, де доходить до ідейних суперечок та зударів — вони спалахують як електричні розрядження високого струму”... „Жанна д'Арк української національної революції — так хочеться назвати Марину — Чайку.”

В тому ж виданні з 1943 року драма закінчується на репліці Марини: „Вона (виразно): Я сама про це скажу! Я йду й скажу... Так, я

Чайка! Скажу: я тая чайка, що літала над Жовтими Водами, об дороги чумацької билась (притишуючись), що літа і б'ється в кожному козацькому серцеві... Я скажу, що я...

Лука (що стояв при останніх словах під дверми, відчиняє двері і жестом показує червоноармійцям забрати Марину)".

На цьому закінчується „Патетична Соната” в виданні з 1943 р. Переклад Юрія Луцького закінчується на двох з половиною дописаних сторінках, які „уточнюють” дидактичність мелодрами”.

Щодо перекладу цього твору, то він вийшов дуже дбайливий і адекватний. Відомо — що кращий твір, то важче його перекласти. Іноді особа перекладача мусить дорівнювати авторові твору. Наприклад, Шекспір в перекладі Юрія Клена вийшов поправний, але в перекладі Тодоса Осьмачки — геніальний. В такому розумінні переклад драм М. Куліша мусів би робити письменник міри Куліша, або трохи слабший. Переклад Юрія Луцького настільки вдалий, що нема в ньому разючих помилок, як у деяких інших наших перекладах; тут відчувається досконале знання обидвох мов. Очевидно, важко було перекладачеві подолати в перекладі всі мовні тонкощі, особливо ті іронічні натяки, яких повні твори М. Куліша. Наприклад, репліка Конвоя: „таж пардона привели” — в перекладі звучить: „ми привели в'язня”, що спрощує іронію, як і пропущені інші слова між Микешєю та Першим: нацея, панацея, гарнітур, бомон, що свідчать про безграмотність червоних. Марина: мою країну в мене одібрали — в перекладі: забрали мою кімнату.

Не дивлячись на це та на надто велику об'єктивність перекладача, яка привела його до користування останнім, але пофальшованим виданням твору, навіть у такій фор-

мі драма Миколи Куліша дає інтелігентному чужинцеві уявлення про талант нашого непересічного драматурга.

Дуже гарна обкладинка Мирона Левицького, папір та елегантне видання посилюють добре враження від цього справді академічного видання. **Оксана Керч**

MODERN SLAVIC LITERATURES. A Library of Literary Criticism. Vol. II. Bulgarian, Czechoslovak, Polish, Ukrainian and Yugoslav Literatures. F. Ungar Publishing Co., New York, 1976. 720 pp.

Під цим наголовком вийшла у видавництві Ф. Унгара в Нью Йорку товстенька книга на 720 сторінок — хрестоматія сучасної слов'янської літературної критики англійською мовою, переважно в перекладах. В книзі отже зібрані уривки чи винятки статей різних авторів про різних слов'янських письменників: болгарських, македонських, польських, сербських, словацьких, словінських, українських, хорватських і чеських. Бракує тільки білоруських та ще, може, серболужицьких.

Критичні матеріали впорядковані тут у п'ятьох розділах: болгарський має 37 сторінок друку, чеський і словацький 192 сторінки, польський, найбільший з усіх, 216 стор., „югослов'янський”, що включає чотири літератури — крім сербської, найбільшої, також хорватську, македонську і словінську, разом 166 сторінок, і український — має 84 стор. За кількістю сторінок український розділ має — після польського й чеського — 3-тє місце.

Редактором і упорядником української частини є професор Ля-Саль коледжу, д-р Леонід Рудницький, який був і перекладачем усіх українських матеріалів англійською мовою, отже виконав доволі велику роботу, бо перекладати з

української мови на англійську досить нелегко.

До української частини хрестоматії ввійшли 32 сучасні поети й письменники 20-го сторіччя, старші (що походять з 19 ст., але творили і в 20-му ст.) і молодші, як Антонич, Багрянний, Бажан, Барка, Бойчук, Вороний, Винниченко, Драч, Зеров, Клен, Карпенко-Карий, Кобилянська, Куліш (Микола), Лепкий, Маланюк, Нечуй-Левицький, Олесь, Осмачка, Рильський, Самчук, Симоненко, Сосюра, Стефаник, Теліга, Тичина, Леся Українка, Франко і Хвильовий.

Упорядник використав літературно-критичні матеріали ок. сто українських авторів і декілька англомовних, що писали про українську літературу, як К. Маннінг, П. Канді, Г. Мітганг, К. Сігі, В. Кірконел і Ватсон та іншомовних, як Ю. Лободовський та І. Андрева.

В доборі письменників упорядник керувався різноманітністю й універсальністю індивідуальностей, хоч вибір був напевно нелегкий і, як звичайно, може бути дискусійний, бо інший упорядник міг би зробити інший вибір, який також можна було б з тих або інших міркувань оспорювати.

З критичних матеріалів упорядник вибирав неконечно визначних критиків, тільки добирав такі речі, які, на його думку, дають переконливу характеристику даних письменників. Перераховувати тут усіх авторів критичних статей немає ні можливості, ні потреби, ні місця, бо читач може собі придбати цю книжку на власність, зокрема автори, яких статті ввійшли до цієї хрестоматії, що в дійсності є першою того рода англомовною збіркою українських літературно-критичних матеріалів, якій подібної, ніде правди діти, немає навіть українською мовою, якщо не рахувати рідкісного вже советського, ще відлигового, п'ятитомового видання „Матеріали до вивчення

історії української літератури з 1958-1960 років”, яке в доборі критичних матеріалів основане на принципах марксо-ленінської естетики. Тому це видання для нас вельми корисне, і ми раді, що згадане видавництво включило й українську літературу, якої в західньому світі здебільша недобачають або збувають третьорядно. Добре також, що видавництво доручило впорядкування й редакцію української частини не якомусь чужинному „знавцеві” української літератури, як це теж не раз буває, а українському науковцеві молодшої генерації добре обзаяченому з українською літературою й бібліографією. Варто теж згадати, що упорядник під кожною статтею подає джерело, звідки взята стаття, яку він перекладав, і таким способом вводить українські видавництва й періодики та прізвища українських критиків в англомовний світ, для якого факти української літератури є „terra incognita”.

Тепер, здається мені, черга й на нас. Немає сумніву, що видавництво цієї книжки розраховує і на українського читача, тому варто, щоб українці купували цю книжку, коли не для себе, то для своїх американських приятелів, для бібліотек, публічних та університетських, для своїх дітей чи внуків, на дарунки і т. п. Цим ми можемо висловити признання видавництву, яке потратувало українську літературу досить поважно.

Книга має, як згадано, 720 сторінок і коштує \$30.00, а замовляти її можна безпосередньо в видавництві, згадуючи, що книга цікава для нас саме цим українським розділом про українську літературу. Це може бути корисним у майбутньому. Адреса вид-ва така:

Frederick Ungar Publishing Co.
250 Parr Ave. South,
250 Park Ave. South,
New York, N.Y. 10003 U.S.A.
Б. Романенчук

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛІВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Уклав Василь Чапленко

В

вовк, зоол.; в[о]-вк(э); первісне значення „той, що роздирає (овець тощо)”. Пат, ст. 41.

вовна, зоол.; в[о]-в(ы)-н[а]; первісне значення — „те, що хвилюється” (пор. рос. діял. „волна” і літературне „волна” — хвиля). Пат., ст. 41.

Волинь, георг., назва давнього міста, що від нього пішла назва краю і річки, притоки, здається, Прип'яті; в[о]-л[ы]-н(э)-(ь); первісне значення — „те, що підноситься й спадає” (вали фортеці й хвилі води). Пат., ст. 26.

Г

гуцул, етнонім, Гуцул, прізви., Гуцало, прізви.; гү-ц[ү]-л; первісне значення „куций”, малий”, „натоптаний”, „міцний, як гудз”. ІГ.

гуцулок, зоол.; значення „малий, витривалий” (коник).

гай, бот.; г[а]-й(э); значення — „неврожай” (на дерево), малий ліс. Адм, ст. 53.

голова, анат.; г[о]-л[о]-в[а]; значення — „круглий оцупок, що стирчить (у плечах). Неповноголосся в західнослов'янських (як і в південнослов'янських) мовах виникло внаслідок занепаду редукованого „э” в першому складникові. Пат, ст. 28...

Г

гава, орн.; г[а]-в[а]; значення — „та, що кричить „га!” Адм, ст. 54.

Д

Дін, Ден (укр. діял.), Дон, геогр., Дон, Дан, Дон-чук, прізви.; д[і,е,о,а]-н(э); значення — в назві річок — „вмістище з дном”, у прізвищах — „той, хто вийшов із дна” (лона батьків). В еспанській мові „don” — „отецький син”, а „donna” — „доня”.

Ж

жадоба, фізіол.; ж/а/-д/о/-б/а/; первісне значення — „рот набитий, натоптаний”. Адм, стор. 53 (без з'ясування наявних у цім утворенні звуків).

З

зараз, присл.; з/а/-р/а/з; первісне значення — „один раз”, але пізніш перетяглене в значенні „за одним рұхом” (пор. укра-

їнський вислів „як раз та два”, тобто зробити щось швидко). Нзн, стор. 64.

зеро, мат.; з/е/-р/о/; первісне значення — „ніхто”, „ніщо” (пор. адигейське „зыри” — ніхто). Нзн, стор. 64.

ДЖ, ДЗ

джигун, гульвіса і страва з сирівцю; джи-гун; первісне значення — „той, хто викаблучується” (пор. адиг. „джэгун” — танцювати, брати участь в іграх), а страва з сирівцю — „заколотна”, „нетривна, непоживна страва”. Адм, стор. 55 (додаткове з’ясування складників: „джы” — „начищений”, „прозорий”, „гун” — „товкти”).

дзига; дзи-г/а/; первісне значення — „оцупок (дерева)”, „обгризене” (пор. західньоукр. назву цієї іграшки „бомок”, а також рос. „волчок”, словацьке „v/k”, етимологічно споріднені з назвою хижака „вовк”; адиг. „дзыгьуэ” — миша). Адм, стор. 55 (додаткове з’ясування: „джы” — „витинок”, „гьуэ” — „обтовчений”; у словацькій назві дзиги „čiga” перший складник „či” відповідає „чы” — палиця, а звідси „чын”).

К

козак, косак, істор.; к/о/-з/а/-к, к/о/-с/а/-к; первісне значення — „чубатий”. Нд, стор. 20.

касог, косаг, істор.; к/а/-с/о/-г; первісне значення — „чубатий”, це одна з назв козака. Нд.

кий, кийок; к/и/-й (э); первісне й теперішнє українське значення — „ломака з товщим кінцем”. ПнК, Зап. УТГІ. XXI, стор. 130.

Київ, геогр.; кіава, істор.; к/и/-j/а/v/а/; первісне значення — „гора, підбита, киями”, тобто місто, обгороджене частоколом („Київ” — пізніша виглядозміна первісної форми). Зап. УТГІ, стор. 134.

Л

люди, людіє, ст.-слов.; лю-ді-(j); первісне значення — „убивники”, а це була назва чоловіків, гідність яких походила від **люди, людіє**, ст.-слов.; лю-ді-(je); первісне значення — „убивтого, що вони вбивали, воювали (пор. адиг. „лгы”, що має й тепер значення „убивник” і „чоловік”). Нзн., стор. 46.

лапа, лаба, діял.; ла-п/а/; первісне значення — „передня частина ноги” (ступні); у другім складникові взаємозамінні „л” — „б”). Адм, стор. 53. (д. б.)

Умовні скорочення:

Зап. УТГІ, XXI, 1970 р. — „Наукові записки” УТГІ, XXI, Мюнхен, 1970 р.
Нд — „Нові дні”, ч. 275, Торонто, 1972 р.

Роман Савицький, мол.

БІБЛІОГРАФІЯ ПИСАНЬ МИКОЛИ ГОЛУБЦЯ

Микола Голубець був відомою постаттю в літературно-мистецькому житті Львова між двома світовими війнами. Він все своє життя присвятив друкованому слову. З його робочого стола вийшло чимало праць, які мали певне значення в своєму часі, а деякі з них і далі зберігають свою вартість для української культури. В наші дні одначе його праці майже невідомі, досі не було ніякої праці про його життя й літературно-мистецьку діяльність.

Про молоді роки Миколи Голубця відомості дуже скупі. Народився він 15 грудня 1891 р. у Львові. Вчився спочатку у Львові, а вищу освіту здобував за границею, в Кракові та в Відні. На початку своєї літературної діяльності писав поезії, згодом літературні нариси й повісті, які виходили в видавництві Івана Тиктора, а також опрацьовував матеріали з краєзнавства та публікував праці з історії Галичини. Постійно працював як журналіст і був співробітником різних періодиків у Львові. До найбільш вартісних належать його праці з мистецтвознавства, які він уже в 1917 році читав на засіданнях Комісії для історії мистецтва НТШ. Пізніше він був ініціатором мистецьких і

літературних гуртків, у яких молоде покоління шукало своїх шляхів. Одним з таких був Гурток діячів українського мистецтва (ГДУМ), що в 1920-х роках пропагував нові зразки української плястики, а в 1930-х роках було „Літературне об'єднання молодих 12”. В останніх роках перед несподіваною смертю, Голубець був діяльний як архівіст, а в 1941-42 рр. очолював Літературно-мистецький клуб у Львові. Помер дуже передчасно, 22 травня 1942 р.

Микола Голубець був людиною широких зацікавлень і опублікував великий українознавчий матеріал, який друкувався не завжди під повним прізвищем, багато чого появлялося друком під криптонімами М. Г., м. г. або псевдонімами: Мольо, М. Вільшина, Микола Віконський, Гуменецький, Любінецький. Його писання розкидані по різних періодиках, яких велика частина нам тепер недоступна. Тому ця перша спроба бібліографії писань Голубця має чималі прогалини, та все таки вона може послужити підставою для можливих дослідників його творчості.

З думкою про можливих дослідників подаю при окремих позиціях місце, де зберігаються окремі праці чи періодики,

в яких М. Голубець працював. В післямові вчислені важливіші публікації, які я не міг особисто переглянути, але яких місце знаходження там точно зазначені. Позиції, яких мені не вдалося наочно перевірити, позначені зіркою з відповідними джерелами, записаними у примітках. Якщо М. Голубець підписував статтю своїм прізвищем, то воно в бібліографії пропущене, якщо ж підписував псевдонімом або криптонімом, то це відмічено в дужках.

За поради й допоміжні матеріали хочу тут скласти по-

дяку всім, що допомогли відшукати, бодай частинно, писання М. Голубця, а саме, шановній дружині М. Голубця, Катерині, ред. Богданові Кравцеву, д-рові Богданові Романенчукові, проф. Дем'янові Горняткевичу, дир. Галині Мухин з Вінніпегу, дир. Петрові Йосипишину з Парижу, мгр-ові Романові Ільницькому з Публічної б-ки в Нью Йорку та дир. Романові Маланчукові звідти ж і, зокрема, Святославі Гординському за особливо цінні матеріали і замітки.

Скорочення

БІБЛІОТЕКИ Й КНИЖКОВІ КОЛЕКЦІЇ

КАК — Колекція Анатолія Курдидика, Канада
 БрМ — Британський Музей, Лондон
 БСП — Українська Бібліотека ім. С. Петлюри, Париж
 КДГ — Колекція Дем'яна Горнякевича, ЗСА
 АЗЛ — Архів Зіновія Лиська, ЗСА
 ККГ — Колекція Катерини Голубець, ЗСА
 АМГА — Архів Михайла Гайворонського, ЗСА
 НИПБ — Ньюйоркська Публічна Бібліотека, ЗСА
 БНТША — Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка, Нью Йорк
 БНТШС — Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка, Сарсель
 ОУКО — Осередок Української Культури й Освіти, Вінніпег
 КРС — Колекція Романа Савицького, ЗСА
 КСГ — Колекція Святослава Гординського, ЗСА
 БУВАН — Б-ка УВАН, Н. Й.

БМУ — Бібліотека Манітобського університету, Вінніпег

ВИДАННЯ (Дати відносяться лише до переглянутих річників. Бібліотеки-власники подані за скороченнями):

ЕУ/1 — „Енциклопедія українознавства” [загальна частина]. Мюнхен, 1949-1952.
 ЕУ/2 — „Енциклопедія українознавства” [словникова частина]. Мюнхен — Париж — Нью Йорк, 1955.
 ІЛУ — „Ілюстрована Україна”, Львів, 1913-14 (СГ)
 ЛНВ — „Літературно-науковий вістник”, Львів, 1907-1939 (НИПБ, БНТША, КРС)
 ЛНДНЧ — Літературно-науковий додаток до „Нового часу”, Львів, 1937-39 (НИПБ)
 НД — „Наші дні”, Львів, 1941-44 ОУКО, КСГ, КРС.
 НЧ — „Новий час”, Львів, 1923-1939 (КРС, БСП, ОУКО, УВАН-НИ)
 СтУ — „Стара Україна”, Львів, 1924-25 (КДГ, НИПБ)

УЗЕ — „Українська загальна енциклопедія”, Львів — Станиславів — Коломия, [1930-35]. (НЙ-ПБ)
УМ — „Українське мистецтво”, Львів, 1926 (КДГ, КСГ)
АНУМ — Асоціація Незалежних Українських Мистців
ГДУМ — Гурток Діячів Українського Мистецтва
Ль., 1941 — Львів, 1941
Рец. — Рецензія (і)
М. Г. — Микола Голубець

ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ

Поезії:

Окремі збірки
Фрагменти¹⁾. Ль., Друк НТШ, 1909
Бувають хвили²⁾. Ль., 1910, 64 ст.
Мойсей безумний³⁾; поема й інші вірші. Ль., 1914, 78 ст. (ККГ, КРС)
Із чужини далекої⁴⁾. Відень, 1916, 64 ст. (БрМ)

Окремі вірші

В карцері. „Брат”, 1908⁵⁾
Часом бувало серед піль богатих. ЛНВ, січ.-бер. (1909), 379
Знесилені життям, ЛНВ ч. 3 (1910), 659
Коли ішли, то верби простягали руки, там же
Осінь, ЛНВ ч. 8 (1910), 288
Ад астра (за підписом Никола Віконський), ІлУ, ч. 4 (1913), 2
Казка про польського вовка (за підп. Никола Віконський), ІлУ, ч. 6 (1913), 5
Триптих (Іди собі дівчино, Ти пішла, Чи там скоро...), ІлУ, ч. 17-18 (1913), 13
Легенда (Я чув колись дивну легенду), ІлУ, ч. 5-6 (1914), 98
Ми хочем жить, „Шляхи”, 1916/168
На шляху, „Шляхи”, 1916/217
На вічний сон, „Шляхи”, 1916/395
Війна, „Шляхи”, 1916/552
Реквієм, „Шляхи”, 1916/687
Колядки (парафраза), „Діло” 6 січ. 1924

На одній струні (Поворот, Спогади, Романс, Амор), ЛНВ, ч. 10 (1927), 99-100

Вірші (Є різні вірші, брате), НД лютий 1942

Спомин (в присвяті УСС-ам, „Сурмач” (Англія), січ.-трав. 1964

Тексти М. Голубця до пісень і муз. творів:

Ти пішла (стрілецька пісня, сольо, муз. М. Гайворонського (МГА)

Іди собі дівчино (стрілецька пісня, сольо, муз. М. Гайворонського), 1916. Ль., „Ліра” 1922, (МГА)⁶⁾

Ой нагнувся дуб високий,⁷⁾ [баритонове сольо в муж. хорі, муз. М. Гайворонського], 1913, у зб. „Сурма”, Ль. 1922, ст. 52 (МГА).
Передрук у зб. „Великий співаник „Червоної калини” за ред. З. Лиська. Звукзаписи, виконали: а) Теодор Терен, баритон; б) Володимир Баранський, бас, муж. хор „Думка”; в) Візантійський хор, Утрехт; г) Гліб Шандровський, бас, фортепіан; ґ) Євгенія Зарицька, меццосопрано, оркестра, дир. Жак Беляско.

*Полягим в бою,⁸⁾ [муж. хор а капеля, муз. О. Залеського] (Відень), Укр. муз. т-во „Ліра”, 1916. *Передрук у зб. хорових творів. Київ — Ляйпціг: „Україна” ч. 5, ок. 1919-1920.

*Люблю тебе,⁹⁾ [сольоспів з фортепіаном, муз. А. Рудницького]. Ч. 1 із циклу „Пісні любови”, Ль. 1920; Київ — Ляйпціг: „Україна”, 1924.

ПРОЗА

*Пан радник; фейлетон. Ль., 1912, 16 ст.¹⁰⁾

„Енгейджмент” [за підписом Мольо], малий фейлетон, „Діло”, 29. 12. 1923

Правдива історія [за підписом Мольо], малий фейлетон, „Діло”, 29. 12. 1923

Люде і блазни [повість]. Б-ка „Нового часу” ч. 24. Ль. ч. 1 — 1927, ст. 200; ч. 2 — 1928, ст. 174 [БрМ, ККГ, НЙПБ, БНТША].

***Вчорашня легенда**; оповідання з передмовою автора. Українська б-ка ч. 11. Ль. І. Тиктор, 1933, 128 ст. (БрМ, БСП¹¹); рец. м. р. „Вчорашня легенда”, „Діло”, 19. 12. 1933

***Гей видно село**; нарис. Українська б-ка ч. 7 (19), В-во І. Тиктора, за липень 1934, 125 ст. [БрМ, БСП¹¹]; рец. м. р. „Гей видно село”, „Діло”, 19. 9. 1934

Жовті води; історичний роман. Б-ка української родини, Ль. 1937, 256 ст. [ККГ]; рец. Л. Нигрицький. Слідами Богдановими („Жовті води”), ЛНДНЧ 7. 1. 1938

***Плем'я Джінгісхана**; хроніка XIII в.¹² Б-ка „Нового часу” ч. 48, в-во І. Тиктора, Ль. 1938, 131 ст.; рец. Л. Нигрицький, „Плем'я Джінгісхана”, ЛНДНЧ 30. 5. 1938

Князь Сарматії (недокінчена повість), [6 частин], „Америка” від 26. 6. 1968

ПЕРЕКЛАДИ:¹⁴

Гергарт Гавтман. Затоплений дзвін; драма казка в 5-х діях. „Шляхи” 1916, ст. 425, 507..., 578..., 620..., 713... ***Передрук¹⁵** у „Новітній б-ці”, вид. Федь Федорців, Ль. 1917; **Також передрук** фрагменту 5-ї дії п. з. „Смерть мистця” у Літ. додатку до „Нового часу” 22. 11. 1937; **Передрук** фрагменту 1-ї дії у НД за грудень 1942.

Гайнріх Гайне. І як ти спати можеш спокійно? (Ві канст дурігіт шляфен?) ЛНВ ч. 11/1927/197; **Його ж**. Красуня-царівна приснилась мені (Мір троймте фон айнем Кинігскінд), ЛНВ ч. 11/1927/260; **Його ж**. З мойого великого болло (Авс майнем гроссен Шмерцен), ЛНВ ч. 11/1927/321; **Йо-**

го ж. Як почую тебе моя пісне (Гир' іх дас Лідхен клінген), ЛНВ, там же.

Йоган Вольфганг Гете. Вільна дорога талантам (уривок із „Розмов з Еккерманом”), ЛНДНЧ 15. 11. 1937

***Генрик Ібзен**. Пер Гінт; драматична поема.¹⁶ **Його ж**. Бранд; трагедія.

***Ернст Гардт**. Тантріс; драма

***Оскар Уайлд**. Падуанська княгиня; драма.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Статті й промови

Любов в життю Шевченка, ІлУ ч. 5-6/1914/90-2

Генрик Сенкевич [за підписом М. Г.], „Шляхи” 1916, ст. 739-741

Гать будуйте кріпку та високу!¹⁶ (Промова на вечорі присвяченому творчості Богдана Лепкого). У зб. „Золота липа” — ювілейна збірка творів Б. Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами, зладив Зенон Күзеля, Берлін, 1924, ст. 95-98.

„**Богдан Лепкий**”. „Наш прапор”, Ль., ч. 18-21/1933¹⁷)

ПЕРЕДМОВИ ДО КНИЖОК в серії Українська б-ка І. Тиктора¹⁸; місячні випуски від січня 1933:

Данило Мордовець, Гайдамаки; історична повість в двох частинах, число 1-2

Микола Гоголь, Страшна помста та інші оповідання, ч. 3

Василь Радич, Максим Залізняк; історичний роман в двох частинах, ч. 4-5

Сергій Даушків, Опанас Тятива; історичне оповідання, ч. 6

Осип Турянський, Син землі; роман в двох частинах, ч. 7-8

І. П. Горишівський, Під прапори Хмельницького; історичне оповідання, ч. 9

Галина Журба, Зорі світ заповідають; роман, ч. 10. (д. б.)

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

Антологія української поезії в Канаді 1898-1973. Упорядкував Яр Славутич. Вид. Об'єднання українських письменників „Слово”, Едмонтон, 1975, 159 ст.

Ващенко Григорій. Виховний ідеал; підручник для виховників учителів і українських родин (друге видання). Записки виховника ч. 2-3-4, січень-вересень 1976. В-во ЦУ СУМ, Брюссель [1976], 208 ст. (м. 8°).

Вишкільний курс ч. 1. Матеріяли до історії розвитку суспільно-політичної думки в Україні ХІХ-ХХ стол. Уложив проф. Г. Васкович, керівник ІСПО. В-во СУМ, Брюссель, 1975/76, 184 ст. (м. 8°).

Горбач Катерина. Мій слід на воді; поезії. Б-ка „Прологу” і „Сучасности” ч. 110. В-во „Сучасність”, [Мюнхен], 1976, 46 ст. (м. 8°).

25-ліття Українського лікарського товариства і Медичної громади, Львів, 1935. Друге офсетове видання. Медичний архів і Бібліотека. Українське Лікарське Товариство Північної Америки. Львів, 1935 — Чикаго, 1975, 129 ст. (м. 8°).

Домашовець Гр[игорій]. Тернистими шляхами до волі; [збірник газетних статей]. В-во Кирило-Методіївського Братства, Ірвінгтон, 1976, 176 ст. (м. 8°).

Драгоманов Михайло. Література українська, проскри-

бована рядом російським. Вступна стаття Романа Сольчаника. Відбитка з журналу „Сучасність” ч. 5 (185) і ч. 7-8 (187-88). Б-ка „Прологу” і „Сучасности” ч. 113, Мюнхен, 1976, ст. 74-102.

Зеркаль Сава. Українська земля і нарід за Карпатами. Б-ка „Українського громадського слова” ч. 14. Вид. Українська громада у Франції, Париж, 1976, 264 + IV + III ст. (4°).

З-нід евкалиптів; поезії [антологія української поезії в Австралії]. В-во „Просвіта”, Мельборн, 1976, 144 ст. (м. 8°).

Кмета Ічнянський, Іван. Заграви вечірні; [поезії]. В-во „Слово”, Н. Йорк, 1976, 75 ст. (м. 8°).

Лавренко Михайло. Щедрий вечір; збірка оповідань з життя. В-во „Рідний край”, Н. Йорк, 1976, 249 ст. (8°).

Рахманний Роман. Не словом єдиним; діалог. З передмовою д-ра М. Антоновича. Вид-во „Тризуб”, Вінніпег, 1971, 84 ст. (8°).

Рахманний Роман. Червоний сміх над Києвом; сатиричні нариси. Вид. Петра Плевако, Париж, 1971, 59 ст. (м. 8°).

Рахманний Роман. Вогонь і попіл. Порив і злам Івана Дзюби; [збірка статей та есеїв]. В-во „Вік”, Монреал, 1974, 112 ст. (м. 8°).

УКРАЇНСЬКА
ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

САМОПОМІЧ

734 Санфорд Евеню, Ньюарк, Н.Дж. 07106

в і т а є

Хвальну Управу і пресового референта Українського
Бібліотечного Т-ва Америки. Висловлюємо признання
за таку жертвенну і корисну працю, видавання книго-
знавчого журналу „Українська Книга”, та бажаємо
якнайкращих успіхів на майбутнє для добра
Українського Народу.

— — — — —

Кредитівка „Самопоміч” в Ньюарку, Н. Дж. уділяє своїм чле-
нам позички на усі їх потреби, на догідних умовах сплати
і за низькими відсотками.

Кредитівка платить 6% дивіденди, від звичайних ощадностей,
платної квартално.

Рада Директорів